

A Magyar Helsinki Bizottság javaslatai a Nemzeti Választási Iroda részére az NVI Ve. 76. § (1) bekezdés I) pontjában foglalt feladatával összefüggésben

Elsősorban javasoljuk, hogy az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) magyarországi választási megfigyelési missziójának ajánlásait¹ hajtsa végre Magyarország, továbbá, hogy a választásokhoz és a népszavazáshoz kapcsolódó jogszabályokat a nemzetközi kötelezettségvállalásokkal, egyezményekkel, ezekhez kapcsolódó útmutatókkal² összhangban vizsgálja felül, és a hazai joganyagot ezeknek feleltesse meg.

Kérjük a Nemzeti Választási Irodát, hogy a problémafelvetéseket abban az esetben is fontolja meg, amennyiben a szövegszerű javaslattal nem ért egyet.

Tartalom

I.	Hazai választási megfigyelők	2
II.	Egységes, a szavazás titkosságát biztosító szavazófülkék	2
III.	NVB hatásköre: választási alapelveket sértő egyéb jogszabályokhoz fűződő jogsértések	3
IV.	Személyazonosító szám használatának alternatívája.....	3
V.	NVB hatásköre: hivatalból folytatott eljárások	4
VI.	Magyarország területén kívül történt jogsértés megállapítása	4
VIII.	Egyéni választókerületi határok módosítása.....	6
IX.	EP tagjainak választása: külföldiek részvételének elősegítése.....	8
X.	Népszavazási kampány szabályozása	8
XI.	Kampányköltségek átláthatóvá tétele kampányidőszakban.....	9
XII.	Egyéb:	9
I.	Fellebbezésre jogosultak	9

¹ Az EBESZ/ODIHR választási megfigyelési missziójának zárójelentése a 2022. április 3-i országgyűlési választások és országos népszavazásról várhatóan 2022 júniusában jelenik meg, amely tartalmazni fogja a szervezet ajánlásait is, amit a misszió tapasztalatai alapján alakítanak ki.

² Pl. Választások nemzetköz standardjai, dokumentumgyűjtemény az EBESZ/ODIHR honlapján, <https://www.osce.org/odihr/elections/66040>

Velencei Bizottság, „Választási ügyek jó gyakorlatának kódexe, Útmutató és magyarázó jelentés” ('Code of Good Practice in Electoral Matters, Guidelines and Explanatory Report'), Elfogadta a Velencei Bizottság az 51. és 52. ülésein, CDL-AD (2002) 23, Velence, 2002. július 5-6. és október 18-19. <https://rm.coe.int/090000168092af01>

Velencei Bizottság, „Népszavazási jó gyakorlatok kódexe” ('Code of Good Practice on Referendums'), CDL-AD(2007)008rev-cor, Elfogadta a Demokratikus Választási Tanács a 19. találkozóján Velencében 2006. december 16-án és a Velencei Bizottság a 70. plenáris ülésén 2007. március 16-17-én. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2007\)008rev-cor-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2007)008rev-cor-e)

II. Választási kampánynak minősülő tevékenységek.....	10
III. Ajánlások hatékony ellenőrzése	10

I. Hazai választási megfigyelők

Javaslat

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 4. §-ában rögzített nemzetközi választási megfigyelőkhöz hasonlóan hazai szervezetek is végezhetnek választási megfigyelést a nemzetközi megfigyelőkkel azonos jogokkal és kötelezettségekkel.

Indokolás

Nemzetközi szereplőknek jelenleg is biztosított a választások, mint a demokrácia egyik legalapvetőbb intézményének megfigyelése a nemzetközi egyezményeknek és ajánlásoknak megfelelően. Ugyanakkor a hazai szervezetek részére nem biztosított ez a jog annak ellenére, hogy magasabb fokú társadalmi beágyazottsággal, társadalmi kontextusismerettel rendelkeznek, továbbá közvetlenül érintettek abban, hogy a jogszabályoknak megfelelően folyjanak a választások. Bár hazai civil szervezetek részt vettek nagyszámú szavazatszámológó bizottsági tag toborzásában a 2022-es országgyűlési választáson és országos népszavazáson, elvégezték az SZSZB-tagok képzését, koordinálását, ez politikai pártoktól átvállalt operatív feladatellátás volt, ami természeténél és céljánál fogva különbözik a megfigyeléstől.

A választásokba vetett közbizalmat erősítené, a társadalom polarizációját enyhítené a hazai szervezetek pártatlan, hazai megfigyelőinek részvétele és beszámolója tapasztalatairól. Mindemellett a társadalomban az állampolgári jogok ismereteit, demokráciatudatosságot, valamint a társadalmi részvételt erősítené, ha hazai szervezetek hazai megfigyelői aktív szereplőkké válnának a választások tisztaságának és a választások tisztaságába vetett hitnek megóvásában a közjó érdekében.

A hazai választási megfigyelőket bejelentő szervezetek részére előírhat a Ve. vagy rendelet kötelezettséget nemzetközi standardokkal, kötelezettségvállalásokkal, választási megfigyeléssel, választási megfigyelési jelentésírással, médiamonitorozással, valamint a hazai jogszabályok és a Nemzeti Választási Iroda iránymutatásaiban rögzítettekkel kapcsolatos, a választási megfigyelők részére tartandó képzésre. A hazai megfigyelőket bejelentő szervezetek számára előírhatja jogszabály kötelezettségként a választási megfigyelés nemzetközi normáinak megfelelő adaptálását.³

II. Egységes, a szavazás titkosságát biztosító szavazófülkék

Javaslat

Ve. 167. §-a (2a) bekezdéssel egészül ki: „(2a) A szavazófülkét úgy kell kialakítani, hogy három irányból átlátszatlan paraván, egy irányból átlátszatlan függöny takarja.

³ Pl. EBESZ, „A nemzetközi választási megfigyelés elveinek nyilatkozata és magatartási kódex nemzetközi választási megfigyelők részére” (‘Declaration of Principles for International Election Observation and Code of Conduct for International Election Observers’), 2005. október 27. <https://www.osce.org/odihr/elections/215556>

Indokolás

Nemzetközi választási megfigyelők előzetes jelentései⁴ szerint a legtöbb szavazófülke megfelelt a javasolt módosításnak azonban beszámoltak olyan szavazókörökről, amelyekben a szavazófülke kialakítása nem biztosította kielégítően a szavazás titkosságát.

III. NVB hatásköre: választási alapelveket sértő egyéb jogszabályokhoz fűződő jogsértések

Javaslat

Ve. 208. §-ában a „választásra irányadó” szöveg helyébe a dőlt betűvel szedett szöveg lép: „Kifogást a *választást érintő* jogszabály, illetve a választás és a választási eljárás alapelveinek megsértésére (a továbbiakban együtt: jogszabálysértés) hivatkozással a központi névjegyzékben szereplő választópolgár, jelölt, jelölő szervezet, továbbá az ügyben érintett természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet nyújthat be.”

Indokolás

A választási bizottságok több esetben kénytelenek voltak hatáskörük hiányát megállapítani, amikor a beadványozó például a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvényben vagy az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvényben foglaltakhoz kapcsolódóan a választási eljárás alapelveinek sérelmét kifogásolta. Ugyanakkor nem kétséges, hogy a médiát, kampányköltségvetést és egyéb területeket szabályozó jogszabályok előírásainak sérelme több esetben vezetett a választási eljárás alapelveinek sérelméhez. A Ve.-ben szabályozott rövid határidős, gyors jogorvoslati eljárásokat nem tudják pótolni az egyéb jogszabályok jogorvoslati eljárásai, hiszen sok esetben véget érnek a választások, mire jogorvoslati döntés születhetne.

Álláspontunk szerint amennyiben a kifogástevő bizonyítani tudja jogsértés megtörténtét, a jogsértés és a választási eljárás alapelvei sérelmének szoros összefüggését, akkor a választási bizottságoknak hatáskörrel kell rendelkezniük a jogsértés tényének megállapítására és egyéb szankciók alkalmazására a választási alapelvek érvényesülésének biztosítása érdekében.

IV. Személyazonosító szám használatának alternatívája

Javaslat

Ve. 212. § (2) bekezdés d) pontja a dőlt betűvel szedett szöveggel egészül ki: „a kifogás benyújtójának személyi azonosítóját, illetve ha a külföldön élő, magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár nem rendelkezik személyi azonosítóval, a személyazonosságát igazoló hatósági igazolványának típusát és számát, *vagy ezek helyett természetes személy esetén anyja nevét, születési*

---

⁴ Ld. OSCE/PA és OSCE/ODIHR, *Nemzetközi Választási Megfigyelési Misszió, Magyarország – Országgyűlési Választások és Népszavazás*, 2022. április 3., „Előzetes megállapítások és következtetések”, p. 25, 2022. április 4. https://www.osce.org/files/f/documents/b/b/515174_0.pdf
ENEMO *Nemzetközi Választásfigyelő Misszió*, „Előzetes megállapítások és következtetések nyilatkozata”, p. 31., 2022. április 4. http://enemo.eu/uploads/file-manager/Preliminary_HU.pdf

helyét és idejét, vagy jelölő szervezet vagy más szervezet esetében a bírósági nyilvántartásba-vételi számát.”

Indokolás

A Magyar Helsinki Bizottság által vizsgált 235 darab 2022-es NVB határozat 40 százaléka érdemi vizsgálat nélküli elutasítás volt, amit gyakran a személyi azonosító hibás feltüntetése, a személyi azonosító helyett egyéb okmány számának a megadása indokolt. A hatékony jogorvoslathoz való jog érvényesülése érdekében szükséges lehetőséget nyújtani a kifogástevők számára, hogy a személyi azonosítótól eltérő adatokkal igazolják személyazonosságukat. A Ve. 2. melléklete szerint a központi névjegyzék tartalmaz a személyi azonosító mellett természetes személyi adatokat is, így a kifogástevők nem adnának meg az újonnan kínált lehetőséggel élve sem olyan személyes adatokat, amelyek nem szerepelnek a központi névjegyzékben, emellett könnyedén beazonosíthatók maradnának.

V. NVB hatásköre: hivatalból folytatott eljárások

Javaslat

A Ve. 215. §-a (2) bekezdéssel egészül ki: *„A választási bizottság az eljárást hivatalból lefolytathatja, ha az (1) bekezdés a)-c) pontjai szerinti érdemi elutasításnak lenne helye, azonban a kifogásban feltárt jogsértés megállapítható, és a jogsértés súlya azt indokolja.”*

Indokolás

A Magyar Helsinki Bizottság által vizsgált 235 darab 2022-es NVB határozat 40 százaléka érdemi vizsgálat nélküli elutasítás, azonban több esetben nyilvánvalóan súlyos jogsértéssel szemben tette meg alaki hibás kifogását a beadványozó. Indokolt, hogy ezekben az esetekben a Ve. 216. §-hoz hasonlóan hivatalból eljárhasson a választási bizottság.

VI. Magyarország területén kívül történt jogsértés megállapítása

Javaslat

Ve. 1/B. §-szal egészül ki: *„E törvényt kell alkalmazni Magyarország területén a természetes személyekre, jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre, valamint Magyarország területén kívül a magyar állampolgárokra.”*

Indokolás

Közismert, hogy a 2022-es országgyűlési választási kampány során a levélben szavazáshoz kapcsolódóan több jogsértés is történt külföldön, mint például a postai dolgozók helyett magánszemélyek által kézbesített (és nem kézbesített) szavazási levélcsoomagok Szerbiában, a postával szemben a választóboríték magánszemélyeknek történő átadást szorgalmazó felhívások és elégett szavazási iratok Romániában vagy a választás napjáig kézhez nem kapott szavazási levélcsoomagok. Az ilyen típusú jogsértésekkel összefüggésben szükséges, hogy a választási bizottság a Magyarország területén kívül történt jogsértések megállapítására is rendelkezzen hatáskörrel annak érdekében, hogy a Magyarország területén kívül lakó, tartózkodó magyar állampolgárok választásokhoz kapcsolódó jogainak, valamint a választási alapelveknek megsértésével szemben legyen elérhető jogorvoslat. A 2022. április 16-án frissített, a Nemzeti Választási Iroda honlapján közzétett adatok szerint 456 129

levélben szavazásra jogosult és 65 480 külképviseleti névjegyzékbe vett választópolgárt érinthet ez a probléma. A teljes választási eljárás ki van téve a jogkövetkezmények nélkül maradó külföldi jogsérelmeknek.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 6. § (2) bekezdése szerint abban az esetben, ha jogszabály nem határozza meg kifejezetten a területi és személyi hatályt (mint a Ve.), a jogszabály személyi hatálya Magyarország területén kívül a magyar állampolgárokra terjed ki. Álláspontunk szerint ezért magyar állampolgárok, magyar választópolgárok választójogának, választási eljárás alapelvei érvényesüléséhez fűződő érdekének érintettsége esetén a kifogástétel lehetősége megnyílik a jogsértés területétől függetlenül, valamint alkalmazható a Ve. 218. § (2) bekezdés bármely pontja különös tekintettel arra, hogy ezek a jogsértések több esetben az egész nemzetnek okoznak jogsérelmet a választási alapelveket és alapjogokat veszélyeztetve. Szükségessé vált azonban a jogszabály hatályának meghatározása a Jat. 6. § (3) bekezdéséből fakadó felhatalmazással a politikai közösségünk külföldön történt jogsértésekkel szembeni védelme érdekében. A magyarországi lakcímmel nem rendelkező magyar állampolgárokat és a Ve.-t közvetlenül összekötő levélben szavazással kapcsolatos jogsértésekre hatállyal kell rendelkeznie a Ve.-nek a magyar állampolgár érintettsége okán.

VII. Szavazási levélcsoomagok kézbesítése

Javaslat

- a. Ve. 277. § (1) bekezdése a dőlt betűvel szedett mondattal egészül ki: „A levélben szavazók névjegyzékében szereplő választópolgár számára - annak kivételével, aki a szavazási levélcsoomag személyes átvételét kérte - a Nemzeti Választási Iroda a levélben szavazás szavazólapjának elkészültét követően haladéktalanul megküldi a szavazási levélcsoomagot. *A szavazási levélcsoomagot a Nemzeti Választási Iroda nemzetközi tértivevény többlétszolgáltatással küldi meg a levélben szavazók névjegyzékében szereplő választópolgár számára, amennyiben a kézbesítési cím szerinti ország postai szolgáltatása ezt lehetővé teszi.* Ha a választópolgár a kettős állampolgárságot tiltó országban lévő szavazólap-átvételi címet adott meg, a szavazási levélcsoomagot a külképviselet közreműködésével kézbesíti a Nemzeti Választási Iroda.” VAGY
- b. Ha a Nemzeti Választási Iroda, a Magyar Posta Zrt. vagy a jogalkotó álláspontja szerint ez nem kívánt adminisztratív terhet róhat a választópolgárokra, a névjegyzékbe vételi kérelemmel egyidejűleg vagy a névjegyzékbe vett adatok módosításával választhasson a választópolgár, hogy a szavazási levélcsoomag megküldését nemzetközi tértivevény szolgáltatással vagy anélkül kéri. Ez esetben Ve. 277. § (1) bekezdése a dőlt betűvel szedett mondattal egészül ki: „A levélben szavazók névjegyzékében szereplő választópolgár számára - annak kivételével, aki a szavazási levélcsoomag személyes átvételét kérte - a Nemzeti Választási Iroda a levélben szavazás szavazólapjának elkészültét követően haladéktalanul megküldi a szavazási levélcsoomagot. *A szavazási levélcsoomagot a Nemzeti Választási Iroda nemzetközi tértivevény többlétszolgáltatással küldi meg a levélben szavazók névjegyzékében szereplő választópolgárnak, amennyiben a kézbesítési cím szerinti ország postai szolgáltatása ezt lehetővé teszi, és ezt a választópolgár kérte.* Ha a választópolgár a kettős állampolgárságot tiltó országban lévő szavazólap-átvételi címet adott meg, a szavazási levélcsoomagot a külképviselet közreműködésével kézbesíti a Nemzeti Választási Iroda.” ÉS
A Ve. 92. § (2) bekezdés a) pontja kiegészül: „*zt a postacímet, ahova a szavazási levélcsoomag eljuttatását kéri, valamint hogy a szavazási levélcsoomag eljuttatását nemzetközi tértivevény többlétszolgáltatással kéri-e, vagy*”. TOVÁBBÁ

- c. Elnök Úr javaslatával egyetértve javasoljuk, hogy a fenti jogszabáymódosítás mellett a Ve. pótcsomag átvételét is tegye lehetővé a szavazás napján a külképviseleteken. TOVÁBBÁ
- d. Az a. vagy b. és c. pontok mellett javasoljuk, hogy a Nemzeti Választási Iroda és a jogalkotó kezdje el kidolgozni a levélben és külképviseleten szavazás biztonságosabb, valamint elérhetőbb módját például online szavazás lehetővé tételével.

Indokolás

A sajtóban megjelent hírek és a Nemzeti Választási Bizottsághoz benyújtott kifogások is azt tükrözték, hogy a szavazási levélcsomagok kézbesítésével kapcsolatban több jogsértés történt, ahogy a VI. pont indokolásában említettük. Mindez ráirányította a figyelmet a levélben szavazás jogszabályi környezete megújításának égető problémájára.

VIII. Egyéni választókerületi határok módosítása

Javaslat

- a. Mindenek előtt javasoljuk azon egyéni választókerületek határainak a módosítását az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvény (a továbbiakban: Vjt.) 4. § (6) bekezdésének megfelelően szükség esetén a Vjt. 4. § (2) bekezdés a) és b) pontjainak érvényesülése nélkül is, amelyek választásra jogosult lakosainak a száma meghaladta az egyéni választókerületek választásra jogosultjainak országos számtani átlagát legalább 20 százalékkal. A 15 százalékos eltérést mutató választókerületek esetében törekvés szükséges a választókerületek határainak módosítására.⁵ ÉS
- b. A Vjt. 4. § (6) bekezdése a dőlt betűvel szedett szöveggel egészül ki: *„Ha a (4) bekezdésben foglalt eltérés meghaladja a tizenöt [tíz] százalékot, az Országgyűlés a 2. számú mellékletet módosítja a (2) bekezdés a) és b) pontjaiban foglaltakkal összhangban. Ha a (4) bekezdésben foglalt eltérés meghaladja a húsz [tizenöt] százalékot, az Országgyűlés a 2. számú mellékletet módosítja elkerülhetetlen esetben a (2) bekezdés a) és b) pontjaiban foglaltak érvényesülése nélkül. Az országgyűlési képviselők általános választását megelőző év első napja és az országgyűlési képviselők általános választásának napja közötti időben - az Országgyűlés feloszlása vagy feloszlata miatti választás kivételével - nem kerülhet sor a 2. számú melléklet módosítására.”* TOVÁBBÁ
- c. A Vjt. 4. § (4) bekezdésében a „tizenöt” szó helyébe a dőlt betűvel szedett szó lép: *„Az egyéni választókerület választásra jogosultjainak száma az egyéni választókerületek választásra jogosultjainak országos számtani átlagától tíz százaléknál nagyobb mértékben - a földrajzi, nemzetiségi, történelmi, vallási és egyéb helyi sajátosságokat, valamint a népességmozgást is figyelembe véve - kizárólag a (2) bekezdés a) és b) pontjában foglaltak érvényesülése érdekében térhet el.”* ÉS
A Vjt. 4. § (6) bekezdésében a „húsz” szó helyébe a dőlt betűvel szedett szó lép: *„Ha a (4) bekezdésben foglalt eltérés meghaladja a tizenöt százalékot, az Országgyűlés a 2. számú mellékletet módosítja. Az országgyűlési képviselők általános választását megelőző év első napja és az országgyűlési képviselők általános választásának napja közötti időben - az Országgyűlés*

---

⁵ Pl. Fejér megye 03.-ból Fejér megye 01. egyéni választókerülethez csatolhatók Székesfehérvárral határos települések. Budapest 04.-ből és 06.-ból Budapest 01. egyéni választókerülethez csatolhatók szomszédos utcák. Budapest 07.-ből és 08.-ból Budapest 05. egyéni választókerülethez csatolhatók szomszédos utcák.

feloszlása vagy feloszlata miatti választás kivételével - nem kerülhet sor a 2. számú melléklet módosítására.”

Indokolás

Az Országgyűlés megsértette a Vjt. 4. §-át, amikor nem módosította a választókerületi határokat 2021 elejéig legalább a 2018-as országgyűlési választások idején 20 százalékos eltérést meghaladó Pest megye 02. és a Pest megye 05. egyéni választókerületek vonatkozásában annak érdekében, hogy feloldja az az országos számtani átlagtól való 20 százalékos eltérést.

Az országgyűlés a maga által alkotott jogszabály és a nemzetközi ajánlások követése érdekében a 2026. évi országgyűlési választásokig, legkésőbb 2025. év elején köteles immár hét egyéni választókerület esetében megoldást találni és választókerületi határt módosítani. A 2022. március 31-én közzétett adatok szerint Pest megye 02., 03., 05., 06., 07., 08., 11. egyéni választókerületeinek választásra jogosult lakosainak száma több mint 20 százalékkal meghaladja az országos átlagot. Ezen választópolgároknak az országos átlaghoz képest legfeljebb 0,83 százalékos értékű a szavazatuk az egyéni választókerületi képviselő választásán, ami sérti az Alaptörvény 2. cikk (1) bekezdésében rögzített egyenlő választójog követelményét. Ez a jogsérelem a Nemzeti Választási Iroda által közzétett 2022. március 31-i adatok szerint 646 995 választópolgárt, az összes magyarországi lakóhellyel rendelkező választópolgár 8,3 százalékat, az összes választópolgár 7,8 százalékat érinti. További tíz választókerületben⁶ 15 százalékos volt az eltérés az országos átlaghoz képest. Ezen választókerületeknek az esetében is szükséges a kerületi határ módosítása a megyehatárok és a főváros határának az átlépése nélkül, továbbá azzal, hogy összefüggő területet kell alkotniuk.

Szükséges a jogszabálymódosítás az egyértelműsítés, valamint annak elkerülése érdekében, hogy ne legyen lehetetlen a jogi norma végrehajtása. Az Alaptörvény 2. cikk (1) bekezdésében foglalt egyenlő választójog és a Vjt. 4. § (2) bekezdés c) pontjának érvényesülésére tett erőfeszítésekhez magasabb társadalmi és egyéni érdek fűződik, mint ahhoz, hogy az egyéni választókerületi határok minden esetben kövessék a megyehatárokat, a Főváros közigazgatási határát, valamint hogy minden esetben egybefüggők legyenek.

Magyarország vállalta az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia 1990. évi koppenhágai dokumentuma (7.3) bekezdésében, hogy egyenlő választójogot biztosít állampolgárai részére. A Velencei Bizottság Választási ügyek jó gyakorlata kódexének útmutatója és magyarázó jelentése 2.2. bekezdésében írja, hogy a 15 százalékos eltérés semmiképpen sem megengedett kivéve kisebbségek vagy ritkán lakott közigazgatási egységek esetében. Jelenleg a Vjt. és az Országgyűlés 2018. és 2021. közötti hallgatása gátolja az egyenlő választójog érvényesülését.

---

⁶ Választásra jogosultak száma 15 százalékosnál meghaladóan, de 20 százalékosnál nem érően meghaladta az országos átlagot Csongrád-Csanád megye 02. és Pest megye 01. választókerületek esetében. Ez 173 597 választópolgárt érintett, akik szavazatának az értéke legfeljebb 0,87 százalékos volt az országos átlagnak, tehát több mint 10 százalékkal alacsonyabb volt. A választásra jogosultak száma több mint 15 százalékkal de kevesebb mint 20 százalékkal kevesebb volt az országos átlagnál nyolc egyéni választókerületben Budapest 01., Budapest 05., Fejér megye 01., Somogy megye 01., Somogy megye 02., Tolna megye 01., Tolna megye 02., Tolna megye 03. egyéni választókerület). 649 758 választópolgár volt érintett, az ő szavazatuk értéke legalább 1,18 százalékos volt az országos értéknek, tehát majdnem 20 százalékkal magasabb volt az országosnak.

Az Alaptörvény 2. cikk (1) bekezdésében rögzített és minden modern demokrácia alapját jelentő egyenlő választójog sérül azáltal, hogy egyes választókerületekben a választópolgároknak jelentősen többet vagy kevesebbet „ér” a szavazatuk, amikor egyéni országgyűlési képviselőjükre szavaznak, valamint jelentős eltérés következik az egyenlőtlenségből a képviselet során is, hiszen egyes egyéni választókerületi országgyűlési képviselők (pl. Pest megye 05. egyéni választókerületi országgyűlési képviselője Tolna megye 01. képviselőjéhez képest) akár több mint másfélszer annyi választópolgárt képviselnek, mint mások, aminek következtében a választópolgárok egyenlő részvétele a képviseleti demokráciában jelentősen sérül.

IX. EP tagjainak választása: külföldiek részvételének elősegítése

Javaslat

A Ve. Európai Parlament tagjainak választási eljárásának különös szabályait meghatározó XVI. fejezete biztosítsa más tagállamok Magyarországon élő, választójoggal rendelkező állampolgárainak közérthető tájékoztatását az Európai Parlament tagjainak választásán való részvétel lehetőségéről és módjáról, a szavazással kapcsolatos tudnivalókról, választópolgári jogokról és kötelezettségekről az Európai Unió hivatalos nyelvein, de legalább a széleskörben értett és beszélt angol nyelven.⁷

Indokolás

Az Európai Parlament tagjainak választásán nem csak magyar állampolgárok gyakorolják Magyarországon a választójogukat, hanem itt élő, más EU tagállamok állampolgárai is. Az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság statisztikája szerint 153 399 személy rendelkezett 2021. december 31. napján EGT állampolgárok részére kiállított regisztrációs igazolással, tehát ennyi EGT állampolgár élt Magyarországon, akiknek jelentős része dönthet úgy, hogy az Európai Parlament tagjainak választásakor Magyarországon fogja gyakorolni választójogát különösen, ha az általuk értett nyelven férnek hozzá a választási eljáráshoz. A jogszabály-módosítás szükséges az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés nélküli választójog-gyakorlás érdekében.

X. Népszavazási kampány szabályozása

Javaslat

Szükséges a népszavazási kampány részletszabályainak kidolgozása, a szabályok egyértelműsítése a Velencei Bizottság Népszavazási jó gyakorlatokról szóló kódexének figyelembe vételével annak érdekében, hogy a választási alapelvek érvényesüljenek a népszavazási kampány során.

Indokolás

Az esélyegyenlőség elvét súlyosan sérti, hogy politikai reklámot kizárólag a népszavazás kezdeményezője és az országgyűlési képviselőcsoporttal rendelkező pártok tehetnek közzé a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény 69. § (1) bekezdése szerint. Sérti továbbá az esélyegyenlőséget elvét és a választópolgárok demokratikus közvélemény kialakulásához való jogát, hogy a népszavazási kampány finanszírozásának szabályai, a kampányköltség felső határa nincs

⁷ Ez a választópolgári jog és tagállami kötelezettség szerepel az Európai Bizottság irányelv átdolgozásáról szóló javaslatának 12. cikkében is. (COM(2021) 732 final)

szabályozva, állami kampánytámogatás nem érhető el. Sérti a választás tisztaságának, a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlásnak az elvét az, hogy nem tisztázott a kampánytevékenységet végzők köre.

A népszavazás a közvetlen demokrácia eszköze, így alaptörvénysértőnek tartjuk, hogy jelenleg a kezdeményezőn kívül frakcióval rendelkező politikai pártok kizárólagos joga a politikai reklámok közzététele. Ugyanakkor a választópolgárok megtévesztése elkerülésének, a demokratikus közvélemény kialakulásának és a közvetlen néphatalom gyakorlásának szükséges feltétele a kampánytevékenység bejelentése és az, hogy minden kampánytevékenységet végző személy, szervezet azonos feltételekkel kampányolhasson, minden kampánytevékenységet végző azonos mértékű állami finanszírozásból folytathasson kampánytevékenységet, továbbá a kampányköltségek átláthatóvá váljanak.

XI. Kampányköltségek átláthatóvá tétele kampányidőszakban

Javaslat

Az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény módosítása úgy, hogy a jelöltek és jelöltet állító szervezetek a választási kampány idején is kötelesek legyenek átláthatóvá tenni kampányfinanszírozásukat, elszámoltathatók legyenek, amennyiben a jogszabályt megsértik.

Indokolás

A választási alapelvek különösen Ve. 2. § c), e) érvényesülése érdekében fontos és sürgető a szabályozás újragondolása. A jelöltek és jelöltet állító szervezetek már a kampány vége előtt túllépték a kampánytevékenységre fordítható összeghatárokat, ami a listaárak, Facebook hirdetésekre költött összegek segítségével jól követhető volt. A jogsértést a jóhiszemű, jogkövető magatartás elvének követésén kívül semmi nem akadályozza, hiszen a jogsértés következményeivel legkorábban csak a választások után kell számolniuk a jelölteknek, jelölő szervezeteknek, amikor a jogtalan előny segítségével akár már mandátumot is szerezhettek.

XII. Egyéb:

1. Fellebbezésre jogosultak

Javaslat

A Ve. 221. § (1) bekezdés 2018. augusztus 31. napján hatályos szövegének visszaállítása.

Indokolás

Az érintettség követelménye túlzottan szigorúvá tette a jogorvoslathoz való hozzáférést. A Nemzeti Választási Bizottság munkaterhének csökkentése és a hatékony jogorvoslathoz való alapjog, valamint a választási alapelvek érvényesítése közötti szükségességi-arányossági teszt arra mutat, hogy a választópolgárok alapjogainak és a választási eljárás alapelveinek magasabb szintű védelmet kell élveznie a jogszabályi hierarchiának megfelelően. A közvetlen érintettségen túl ugyanis a szabad választásokhoz való alapjoga (1993. évi XXXI. törvény, Kiegészítő jegyzőkönyv az emberi jogok és

alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményhez 3. cikk) sérül annak, aki a választási alapelvek sérelmeit kénytelen jogorvoslati lehetőség (Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés) nélkül eltűrni.

2. Választási kampánynak minősülő tevékenységek

Javaslat

Javasoljuk a Ve. 142. § 2018. december 27. napján hatályos szövegének visszaállítását.

Indokolás

Az EBESZ/ODIHR Nemzetközi Választási Megfigyelési Missziója ismét kritikával illette az állam és a politikai pártok közötti határvonal elmosódását. A Nemzeti Választási Bizottság többször indokolta döntését részben azzal, hogy az állami szervek semlegességének követelménye meghaladottá vált, ugyanakkor álláspontunk szerint a demokratikus, esélyegyenlőséget biztosító, tiszta választások kívánalmával ellentétes ez a „meghaladottá válás”. Amíg hatalmi ágak elválasztásával működő képviseleti demokrácia van Magyarországon, az államnak és az igazságszolgáltatásnak semlegesnek kell maradnia a pártok és jelöltek versengése, a választási kampány során. Az Alkotmánybíróság, a bíróságok, a helyi önkormányzatok és más állami szervek jogszabályban meghatározott feladataikat akkor is el tudják látni a szükséges mértékben, ha akár bizonyos tevékenységeik kampánytevékenységnek minősülhetnének. Ezen intézmények működése nem ütközik akadályokba, feladataikat el tudják látni akkor is, ha például a választási kampány időszakában nem rendeznek látványos protokoll eseményeket képviselőjelöltek részvételével.

3. Ajánlások hatékony ellenőrzése

Javaslat

A jelöltállításhoz szükséges ajánlások ellenőrzésére hatékony módszerek kidolgozása szükséges, amelyek a gyanús egyezőségeket, a hamisításra utaló jeleket hatékonyan és gyorsan képesek kiszűrni.

Indokolás

Számos esetben állították választópolgárok, hogy aláírásukat meghamisították ajánlóíveken. Több esetben derült fény gyanús egyezőségre pártok ajánlóíveinek adattartalmában. A rosszhiszeműen induló jelöltek, jelölőszervezetek szűrését, bűncselekmények megelőzését, felderítését tenné lehetővé az ajánlások hatékony ellenőrzésére kidolgozott módszer, ugyanakkor a jóhiszemű szereplők részvételét nem akadályozná.

Budapest, 2022. június 3.

Magyar Helsinki Bizottság